de Peppel

10 jaar Stichting de Peppel
2003-2013

Raadhuis
Toneeltoren
Peppel
Kruisgebouw

ISBN 978-90-78933-14-4
Uitgever “Stichting de Peppel” in samenwerking met “Stichting Heemcentrum ‘t Schoor Udenhout – Biezenmortel”
Drukkerij ELKA Tilburg
2 maart 2013
Oplage 200

© Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Voorwoord

2000 mensen per week

Nadat Udenhout op 1 januari 1997 in de gemeente Tilburg was opgegaan, moest er steeds een medewerker uit het Tilburgse komen om de deur te openen bij een activiteit in het Raadhuis. Hieraan begon de toenmalige Dorpsraad zich steeds meer te storen en vond dat er gekeken moest worden naar een oplossing. In die periode werden ook plannen ontwikkeld voor een nieuw verzorgingscentrum in Udenhout. Omdat de toenmalige directie vond dat een mortuarium niet meer in een verzorgingshuis thuishoorde, vonden enkele leden van de Dorpsraad het hoog tijd om in overleg met de gemeente Tilburg te kijken naar een beheervorm voor de sociaal-culturele gebouwen in Udenhout waarbij de voorzieningen en een afscheidscentrum voor de bewoners van Udenhout zoveel mogelijk gehandhaafd konden blijven.

Meer dan drie jaar is er overlegd met ambtenaren en bestuurders over de mogelijkheden en onmogelijkheden. Het beheer van het Raadhuis was voor de ambtenaren in eerste instantie onbespreekbaar. Dan maar insteken op wat wel haalbaar was en het vertrouwen van de ambtenaren en bestuurders zien te winnen door de gebouwen de Peppel en de Toneeltoren goed te beheren en te exploiteren. In 2003 was het zover en is de overeenkomst getekend. Nadat het bestuur vernomen had dat Thebe de huur van het Kruisgebouw opgezegd had, werd met de verantwoordelijke wethouder diplomatiek overleg gevoerd, omdat het gebouw van de buurman maar één keer is over te nemen. Na een ingrijpende verbouwing van het voormalige Wit-Gele Kruisgebouw kregen de inwoners van Udenhout ook een afscheidscentrum waar overledenen opgebaard kunnen worden, die zij 24 uur per dag kunnen bezoeken.
Omdat steeds meer ambtenaren, maar ook de bestuurders zagen dat het bestuur vakkundig met de exploitatie en het beheer van de gebouwen omging, ontstond er ruimte om over het beheer van het Raadhuis te praten. In 2006 was het zover en werd het Raadhuis ook toegevoegd aan het beheer door Stichting de Peppel. Alle gebouwen zijn inmiddels aangepast, hebben een eigentijdse uitstraling en voldoen aan de huidige eisen van de gebruikers en veiligheid.

Inmiddels maken gemiddeld ruim 2.000 mensen per week gebruik van de gebouwen en kunnen wij stellen dat de doelstelling van de stichting ruimschoots gehaald wordt.
Hulde voor alle bestuurs- en oud-bestuursleden, beheerders en vrijwilligers die de activiteiten, het beheer en de exploitatie van de gebouwen mogelijk hebben gemaakt.

Udenhout heeft hiermee aangegeven dat mede door het behoud van het dorpse karakter, bewoners in staat zijn om de leefbaarheid in het dorp gezamenlijk op een hoog peil te houden.

Henk Kuijpers
Voorzitter Stichting de Peppel Udenhout

Voorwoord

Parel van het dorp

Stichting de Peppel bestaat tien jaar. Deze stichting beheert al tien jaar een aantal gebouwen die belangrijk zijn voor Udenhout. Eén van die gebouwen is de parel in het bestand: het oude Raadhuis.

De geschiedenis van het Raadhuis gaat terug tot 1810. Udenhout werd toen, onder het koningschap van Lodewijk Napoleon, een zelfstandige gemeente. De nieuwe gemeente beschikte over een huis waarin gesitueerd waren de gemeentelijke raadzaal, een onderwijzerswoning en een school. Dit huis lag naast de kapel van de Nederlands Hervormde Kerk op de kruising van de Slimstraat en de Schoorstraat. Burgemeester Robben besloot op 19 augustus 1845 een nieuw gemeentehuis te laten bouwen. Pas na 1850 wordt een nieuw gebouw gerealiseerd en het krijgt opnieuw de functie van gemeentehuis, school en woning voor de hoofdonderwijzer. Later heeft het gebouw, vanaf 1906, ook gedeeltelijk dienst gedaan als postkantoor en als een woning voor de veldwachter. Het gebouw is dus verschillende malen aangepast. De gemeenteraad van Udenhout heeft bijna 150 jaar lang vergaderd in het mooie gemeentehuis. Op 19 december 1996 werd de laatste vergadering gehouden van de Raad van de toen nog zelfstandige gemeente Udenhout. Twee weken later, op 1 januari 1997, was de nieuwe gemeente-indeling een feit en gingen Berkel-Enschot en Udenhout Tilburg versterken en vergroten.
Op 4 mei 1999 werd de Dorpsraad officieel opgericht. Vier jaar later kreeg de Dorpsraad zijn formele status binnen de Gemeente Tilburg met als doelstellingen de burgerbetrokkenheid te bevorderen, te functioneren als communicatiekanaal tussen de gemeente en de inwoners van Udenhout en bij te dragen aan het behoud van de dorpseigen identiteit. De Dorpsraad is geen besluitvormend orgaan meer zoals de gemeenteraad was, maar met veel gedrevenheid probeert de Dorpsraad naar de gemeente de belangen van de Udenhoutse bevolking te verdedigen. De prachtige ambiance van de Raadzaal stimuleert de Dorpsraad om dat met hetzelfde enthousiasme te doen als destijds de gemeenteraad deed. Het is een eer dat op deze historische plaats te mogen doen.

De Dorpsraad is de Stichting de Peppel erkentelijk voor de respectvolle en zorgvuldige manier waarop zij deze historische plek beheert. Wij complimenteren haar van harte bij haar tienjarig bestaan en wensen haar een goede toekomst toe.

Leo Prins
Voorzitter Dorpsraad

Voorwoord

Sterke sociale binding

Stichting de Peppel bestaat maar liefst tien jaar. Een bijzondere mijlpaal waarbij we met de uitgave van dit boekje extra stilstaan.

Al een decennium lang ligt het beheer van verschillende culturele gebouwen in de vertrouwde en vakkundige handen van Stichting de Peppel. Het Kruisgebouw, de Toneeltoren, het Raadhuis en de Peppel bieden onderdak aan allerlei sociaal-culturele activiteiten en dat is onmisbaar voor een dorp met zo'n rijk verenigingsleven.
Deze gebouwen zijn een essentieel onderdeel van de Udenhoutse samenleving. Vanwege de functie die ze vervullen en hun cultuur-historische waarde voor het dorp.

Met het professionele beheer van de gebouwen zorgt Stichting de Peppel ervoor, dat de sterke sociale binding, die inwoners met Udenhout hebben, in stand blijft.

Van harte gefeliciteerd met dit feestelijke jubileum en ik wens u veel leesplezier met dit boekje '10 jaar Stichting de Peppel'.

Erik de Ridder
Wijkwethouder

Hoofdstuk 1
Stichting de Peppel

“Toegankelijk, laagdrempelig en tegen een aannemelijke prijs”. Stichting de Peppel verhuurt multifunctionele en sfeervolle ruimtes in vier karakteristieke panden in Udenhout. “Zowel bedrijven als particulieren zijn bij de Peppel aan het juiste adres”, zo luidt in het kort de missie van Stichting de Peppel.

Initiatief
Het begon in 1998. De Dorpsraad kwam in actie om het beheer van enkele panden in Udenhout over te nemen van de gemeente Tilburg. De directe aanleiding was eenvoudig, zoals in het voorwoord omschreven staat, er moest steeds een sleutelbeheerder van de gemeente vanuit Tilburg naar Udenhout komen als er activiteiten waren in panden die eigendom waren van de gemeente. Die had het sleutelbeheer van de Peppel al ondergebracht bij de beheerders van Sporthal de Roomleij, maar dat was toch niet de gewenste oplossing. De gemeente overwoog vervolgens het beheer van de Peppel onder te brengen bij Stichting de Schalm in Berkel-Enschot. De Schalm wilde wel, maar in discussies kwam een belangrijk argument naar voren om het anders te doen. De eigenheid van de dorpsgemeenschappen is verschillend voor Udenhout en Berkel–Enschot.
Twee leden van de Dorpsraad namen het voortouw, namelijk Henk Kuijpers, voorzitter van de Stichting Welzijn Ouderen Udenhout, en Rianne Mallens, voorzitter van het Udenhoutse jeugd- en jongerenwerk, twee organisaties die op dat moment veel gebruik maakten van de Peppel.

Stichting
In februari 2003 is Stichting de Peppel formeel opgericht.
De oprichtingsakte van de stichting passeerde bij notaris mr. Bert Jan van der Kolk op 26 februari 2003. In de akte staat het doel omschreven als: Het beheren en exploiteren van het gebouw de Peppel aan de Zeshoevenstraat en de toneeltoren aan het Tongerloplein te Udenhout, en/of andere gebouwen met een sociaal-culturele functie, door het op actieve wijze ondersteuning bieden aan personen en groepen bij het gestalte geven aan hun sociaal, cultureel en gemeenschappelijk leven en emancipatie in het dorp Udenhout.
Eerder, op 13 februari 2003, werd een huishoudelijk reglement vastgesteld, uitsluitend bedoeld om de bevoegdheden van het bestuur en de taakverdeling binnen het bestuur te regelen.
In de statuten werd ook een Raad van Advies vastgelegd, bestaande uit vertegenwoordigers van organisaties die gebruik maken van de faciliteiten van de Peppel.

De naam
De naam de Peppel bestond al bij het oprichten van de Stichting de Peppel en is de naam die al in 1994 was gegeven aan het gebouw van de voormalige huishoudschool, nadat dit gebouw de onderwijsfunctie had verloren en kon worden ingericht voor sociaal-culturele activiteiten. Er was door de gemeente een wedstrijd uitgeschreven waarop 37 inzendingen binnenkwamen. De naam de Peppel was voorgedragen door Diana Verburgh, naaste buur uit de Tuinstraat. Burgemeester Dijkstra maakte de winnende naam bekend. Een peppel is een ander woord voor een populier, een in Udenhout veel voorkomende boom die vroeger door de lokale klompenmakers werd gebruikt. De bladeren van de populier zijn altijd in beweging, net als de activiteiten in het gebouw.

Het bestuur benaderde in 2004 Van Eekelen Creatief om te kijken naar de huisstijl en de uitstraling van de Peppel. Het ging hoofdzakelijk om een nieuw logo en de entree van de Peppel. De entree moest uitnodigen er naar binnen te gaan. Dus geen gesloten deur, maar een glazen deur met een speelse plaatsing van de naam de Peppel in wit en rood.

Locaties
Stichting de Peppel beheert vier locaties:
2003: de Peppel (voormalige Huishoudschool)
2003: de Toneeltoren (deel voormalig Patronaat)

2004: het Kruisgebouw (voormalige Wit-Gele Kruisgebouw)
2006: het Raadhuis

Peppel
De huurovereenkomst van de voormalige huishoudschool, inmiddels in het dorp genoegzaam bekend als de Peppel, is getekend op 12 augustus 2004. De huurprijs werd vastgesteld op €14.547,96 per jaar. De stichting verkreeg toestemming tot onderverhuur en daarmee tot de gewenste exploitatie van het gebouw.
Stichting de Peppel was evenwel al eerder feitelijk beheerder. De sleuteloverdracht van de voormalige huishoudschool vond plaats op 24 mei 2003 door wethouder Hans Janssen.

Toneeltoren
De Toneeltoren op het Tongerloplein kwam gelijktijdig met het gebouw de Peppel in beheer van de stichting. Toen het klussenteam de oude olie-gestookte installatie in de kelder van de Toneeltoren verwijderde, dachten omstanders even dat er een nieuwe kolenmijn was aangeboord, zo zwart zagen de medewerkers eruit.

Kruisgebouw
Op 3 september 2005 kwam het beheer van het voormalige Wit-Gele Kruisgebouw, in het dorp ook wel Wijkgebouw genoemd, in handen van de Peppel nadat thuiszorgorganisatie Thebe was verhuisd naar de Eikelaar. Wethouder Hans Janssen was naar Udenhout gekomen om –getooid met een kroon van ballonnen- de sleutel over te dragen van het sterk gerenoveerde en opnieuw ingerichte gebouw, dat voortaan werd aangemerkt als het Kruisgebouw. Belangrijkste wapenfeit is ongetwijfeld dat er in het gebouw een mortuarium is gerealiseerd, zodat de Udenhouters opnieuw in Udenhout een afscheidsruimte hebben. Het Kruisgebouw is ook voorzien van ideale vergaderruimtes en van een grote keuken, allemaal op de begane grond en daarmee tevens geschikt voor ouderen en gehandicapten. Na de oplevering van de leskeuken nam het bestuur het schoonmaken van de keuken op zich. Het heeft heel wat zweetdruppels gekost voordat alle plastic folie van de nieuwe keuken verwijderd was en alle keukeninventaris schoongemaakt.

Raadhuis
In 2006 kwam het Raadhuis in beheer bij de Stichting de Peppel. Het idee daarvoor ontstond enkele jaren eerder nadat de gemeente een deel van het voormalige gemeentehuis had verkocht aan de woningstichting St.-Lambertus en het Raadhuis als openbare voorziening eigendom van de gemeente bleef.

Het was groot feest op zaterdag 7 januari 2006. Het bestuur van Stichting de Peppel en twee wethouders trokken op een oude brandweerauto van het Kruisgebouw, langs de Peppel en de Toneeltoren naar het Raadhuis. Met een vendelgroet van het gilde St.-Antonius/St.-Sebastiaan nam Stichting de Peppel het beheer over van de gemeente uit handen van wethouder Jan Hamming. De wethouder bood ook een linde aan ter vervanging van de onlangs gerooide lindeboom op de hoek van de Slimstraat en de Schoorstraat, de hoek voor het Raadhuis. De linde is van oudsher het symbool van een dorpsgemeenschap.
In de week erna stond er in het Udenhoutse huis-aan-huisblad de Wegwijzer te lezen: “Zelfs ons Raadhuis hebben wij weer terug”.

Voor een optimaal gebruik volgden later dat jaar aanpassingen zoals van de geluidsinstallatie, de gordijnen en het meubilair. Er kwam een tweede entree, die ook geschikt is voor rolstoelgebruikers. Ook kwam er een samenwerking met hotel-café ’t Centrum voor de catering.

Bestuur
In de opbouwperiode 1999-2003 zijn bij het realiseren van de Stichting de Peppel betrokken geweest: Henk Kuijpers, Rianne Mallens, Piet van de Ven, Jozef Vrinds, Jan Mommers en Hilde Heuer – Dusee.

De bestuursleden van Stichting de Peppel:

Henk Kuijpers	2003-heden	Voorzitter

Marianne Valk	2003-2005	Penningmeester
Bep van Oosterhout	2003-2008	Secretaris
Jo van der Meijden	2003-2005	---
Joost van Dongen	2003-heden	Beheer en Onderhoud
Carla van Bussel	2005-2007	---
Stef Aldenhuijsen	2005-heden	Penningmeester
Elly van Esch	2006-heden	Dagelijkse zaken
Tim van Dijk	2007-2009	P.R.
Leon Bogers	2008-heden	Secretaris

De voorzitter is verantwoordelijk voor het overleg met de gemeente Tilburg, huurders en alle betrokkenen waarmee de stichting contacten onderhoudt of belangen heeft om de doelstelling van de stichting te verwezenlijken. De secretaris is verantwoordelijk voor het voorbereiden en notuleren van de vergaderingen, het verzorgen van communicatie naar de huurders, het samenstellen van de jaarplanning en het verzorgen van de jaarlijkse enquête onder onze vaste huurders. De penningmeester verzorgt de inkomsten en uitgaven, de administratie en de financiële verslaglegging en verantwoording. De penningmeester moet het inhoudelijk beleid vertalen naar geld, de activiteiten vertalen naar cijfers, de cijfers vertalen naar informatie over de organisatie en haar (on)mogelijkheden. Het bestuur bestaat verder uit drie bestuursleden, verantwoordelijk voor beheer en onderhoud, dagelijkse zaken en public relations. Tot de dagelijkse zaken behoren gesprekken met beheerders, het verzorgen van de kerstattentie, interieuraanpassingen, aankleding van de gebouwen via kunstuitleen, e.d. Het bestuurslid Beheer en Onderhoud regelt, zoals de functienaam al zegt, alle zorg voor de gebouwen.

Financiering
Het balanstotaal van Stichting de Peppel verdubbelde van bijna €80.000 in 2003 naar ongeveer €160.000 in 2011. Was de boekwaarde van de materiële eigendommen in 2003 nog maar €8.000, in 2011 was dat bijna €142.000 als gevolg van de vele investeringen die de stichting in haar vier gebouwen heeft kunnen realiseren en waarmee de gebruikswaarde van de gebouwen ook naar evenredigheid is toegenomen. De inkomsten zijn op jaarbasis toegenomen van €97.000 in 2003 tot €252.000 in 2011. De structurele subsidie van de gemeente bedroeg in 2011 ruim €100.000. Stichting de Peppel mocht voor specifieke doeleinden een beroep doen op de Dorpsraad, de Rabobank en de Stichting de Vosselaar. Laatstgenoemde financierde onder andere het bankje voor de bruidsparen in de trouwzaal van het Raadhuis.

Bij de start van Stichting de Peppel was met ambtenaren van de gemeente voor Stichting de Peppel een budget afgesproken. Nog voor de stichting met haar activiteiten was begonnen, werd het budget gekort in een bezuinigingsronde van de gemeente. Voorzitter Henk Kuijpers is daarop naar de begrotingscommissie van de Tilburgse gemeenteraad gegaan en heeft er zijn verbazing uitgesproken dat een overeengekomen budget kon worden gekort nog voor aanvang van de activiteiten. De reductie werd teruggedraaid.

Bezoekersaantallen
(gemiddeld per week):

de Peppel	1690
het Kruisgebouw	180
het Raadhuis	135
de Toneeltoren	15

Zorg voor de gebouwen
De vier gebouwen, die onder beheer zijn bij de Stichting de Peppel, zijn eigendom van de gemeente Tilburg. Voor wat betreft het onderhoud komt het op het volgende neer: De gemeente Tilburg verzorgt het onderhoud aan de buitenzijde van de gebouwen en de Stichting de Peppel is verantwoordelijk voor het onderhoud aan de binnenzijde. Anno 2013 staan de vier gebouwen van de Peppel er goed onderhouden bij, zowel binnen als buiten.

In de periode dat Stichting de Peppel verantwoordelijk is hebben alle gebouwen een volledige schilderbeurt gehad, zijn alle keuken- en toiletinrichtingen voorzien van nieuw materiaal en is voor de vier gebouwen een integraal sleutelplan ingevoerd.
Het gebouw de Peppel heeft in de centrale hal een personenlift gekregen. Er is een invalidentoilet. De hallen en gangen hebben nieuwe tegelvloeren, alle ramen zijn nu van aluminium en de hoofdingangen bestaan nu uit schuifpuien. Onlangs is de oude ruimte voor het jeugd- en jongerenwerk omgebouwd tot twee zalen die samengevoegd kunnen worden tot één grote sfeervolle (theater)zaal met goede voorzieningen zoals een podium, projectiescherm, beamer, keuken en toilet.
Het Kruisgebouw is volledig gerenoveerd. Er is nu een grote ruimte die met behulp van vouwwanden is te splitsen in twee of drie afzonderlijke ruimtes. Er is een keuken beschikbaar met professionele apparatuur en een eetkamer inclusief volledige bestekken, serviesgoed, glaswerk en andere nuttige dingen, die ook als instructiekeuken kan worden gebruikt. Aan de rechterzijde van het gebouw is een afscheidsruimte ontstaan.
Het Raadhuis is een rijksmonument en dat betekent dat aanpassingen in en aan het gebouw beperkingen kennen. Toch is in de periode dat het gebouw onderdeel uitmaakt van Stichting de Peppel met name aan het interieur het nodige gewijzigd en vernieuwd. De wanden en de kozijnen, deuren en ramen aan de binnenzijde zijn volledig overgeschilderd in een andere kleurenstelling. De hardstenen vloeren zijn gereinigd en behandeld. Er zijn nieuwe gordijnen opgehangen. Een brede loper is gelegd vanaf de hoofdingang tot aan de Trouwzaal. Een belangrijke verbetering is het maken van een tweede entree naast het Raadhuis in de centrale hal van ’t Heem. Hierin werd een automatische deur aangebracht, zodat het pand makkelijk toegankelijk is voor mindervaliden. Deze investering werd voor een groot deel gesubsidieerd door de gemeente Tilburg op advies van de Tilburgse Organisatie Gehandicapten.
De Toneeltoren heeft helaas door de ongunstige ligging regelmatig te maken met vernielingen. Er wordt ook veel rommel over het hek geworpen, hetgeen extra schoonmaakkosten veroorzaakt.

Beheerders
Sinds 2004 zijn de beheerders in dienst via een uitzendbureau. Op dit moment zijn dat Ineke Boutkan (al sinds 2005) en Geert Bruggeling. In het verleden was het beheer in handen van achtereenvolgens Thom Klijn (overleden), Sjef Dankers, Jan Koorevaar, Joop van Veggel en Ton Voermans. Op dit moment zijn Ineke Boutekan en Geert Bruggelin de beheerders.

Bert van Vugt was de beheerder van de Stichting Welzijn Ouderen in de Peppel tot aan zijn dood in 2005. Sinds die tijd wordt dit verzorgd door Toos van Opheusden. De ingang voor de activiteiten van de Stichting Welzijn Ouderen is aan de kant van de Tuinstraat. Toos is er elke werkdag vanaf ’s morgens half acht. Deur open maken, de drie biljarttafels stofzuigen, de biljartballen poetsen en koffie zetten. Vaak komen de eerste ouderen al om kwart voor negen binnen en dan “moet”, vindt Toos, de koffie klaar staan. Later op de dag legt ze de matjes klaar voor de yoga of zet ze de koffiekopjes al op tafel voor als het koor van ouderen komt zingen. Maar weinigen weten dat Toos Van Opheusden heet. Ze is bekender als Toos van de Peppel. Dat komt ongetwijfeld omdat ze al 16 jaar lang aan de Peppel verbonden is, belangeloos, genietend van mensen om haar heen en trots op de geweldige sfeer die er hangt, met name bij de biljartvereniging. Soms komen de kinderen van de kinderopvang een praatje maken. Ze vragen dan: “Oma Toosje, woon je hier ook en mogen wij je bedje zien?”.

In de beginfase van de Stichting de Peppel was er een klussenteam waardoor de onderhoudskosten beperkt konden blijven. Werkzaamheden die het team uitvoerde waren onder andere het verwijderen van de verwarming en de leidingen van de Toneeltoren, geluidswerende plafonds aanleggen, verhuizingen, kleine reparaties en het controleren van noodverlichting. Medewerkers van het klussenteam waren Harrie van Oosterhout, Wim den Ouden, Jan den Ouden (overleden) en Henk Verhoeven (overleden). Oud-wethouder Janssen noemde het klussenteam altijd een voorbeeld voor anderen.

Kunst

Om de gebouwen te verfraaien maakt het bestuur van Stichting de Peppel gebruik van kunstuitleen van “Bijzonder”, een werkplaats voor kunstenaars met een verstandelijke beperking van ASVZ Udenhout.
In het Kruisgebouw bestaat sinds 2009 de mogelijkheid voor Udenhoutse amateurkunstenaars om hun werk te exposeren. Elk half jaar wordt er gewisseld. Er zijn schilderijen getoond, maar er is ook ruimte voor bijvoorbeeld een fototentoonstelling. Op deze manier geeft het bestuur van de Peppel uiting aan haar sociale betrokkenheid bij de Udenhoutse gemeenschap. Enkele Udenhouters die er hebben geëxposeerd zijn: Jo de Vos (foto’s), Thea Kroot (schilderijen), Tiny Swaans (schilderijen), Hanny Weekamp (schilderijen), Maria Witlox (schilderijen) en Miep Brekelmans (schilderijen).

Toekomst
Voor het bestuur zijn het borgen van een verantwoorde exploitatie en goed beheer van de gebouwen de belangrijkste doelstellingen. Hiermee garandeert het dat alle gebruikers nog vele jaren hun activiteiten in de gebouwen van Stichting de Peppel kunnen organiseren tegen een betaalbare prijs. Het bestuur zal alert moeten blijven op nieuwe vragen, maar ook op de eisen die vanuit de gebruikers gesteld worden aan de gehuurde ruimten. Het bestuur zal in overleg met de gemeente Tilburg, betaalbare huren moeten blijven hanteren om de gebruikers de mogelijkheid te bieden om ook in de toekomst gebruik te kunnen maken van de gebouwen en de daarin aanwezigen voorzieningen. Een toenemend aanbod door organisaties, die ook mogelijkheden zien hun gebouw te verhuren tijdens de uren dat zij er geen gebruik van maken, betekent concurrentie en dat zal het bestuur uitdagen om steeds te blijven zoeken naar nieuwe mogelijkheden en nieuwe huurders. Verder staan subsidies van verenigingen en stichtingen onder druk. Het bestuur zal die verenigingen en stichtingen, daar waar mogelijk en noodzakelijk voor de leefbaarheid in het dorp, ondersteunen en met hen gezamenlijk keuzes maken.
Stichting de Peppel levert een wezenlijke bijdrage aan de leefbaarheid van het dorp. De bewoners van Udenhout kunnen nog vele jaren met veel plezier gebruik maken van de huidige gebouwen. Het bestuur van Stichting de Peppel blijft alert op de ontwikkelingen in Udenhout en op mogelijke uitbreiding van haar gebouwenbestand als daartoe aanleiding mocht zijn.

Hoofdstuk 2
Raadhuis

De dorpscomme
In 1803, wanneer Udenhout een zelfstandige gemeente wordt en er een kersvers gemeentebestuur nieuw in functie is, bestaat er nog geen raadhuis of gemeentehuis. Voor bewaring van belangrijke stukken, zoals akten, rekeningen en waardepapieren beschikte het dorpsbestuur over een houten kist, vaak genoemd 'com' of 'comme'. Deze in 1717 vervaardigde kist met drie ijzeren beugels en drie sloten was opgeborgen in een speciale nis in een muur van de oude Cruysstraetse kapel, brandvrij afgesloten met een ijzeren luik. Deze kapel stond aan de zuidzijde van het huidige raadhuis.

Gemeentelijke dienst in de openbare school
Udenhout kende in 1803 bij de installatie van het nieuwe gemeentebestuur nog maar weinig openbaar bezit. Behalve enige losse percelen en diverse obligaties en effecten geeft de gemeente in 1830 bij een provinciaal onderzoek op, dat men beschikt over "een huis no 121, waarin geplaatst is de gemeentens raadkamer, de onderwijzerswoning en de school metten daar bijstaand brandschuurtje (voor brandstof) en aangelegenheden staande en liggende te Udenhout bij den tooren" (Met de toren wordt de kapel bedoeld). De gemeente beschikte dus over een raadkamer in het oude gebouw van de openbare school. Aan de zijde van de Slimstraat ligt dan nog een bermsloot voor de school, evenals aan de zijde van de Schoorstraat, nodig voor de afwatering van de (grond-)wegen en voor de afvoer van het huishoudelijk afvalwater. De school en het schoolhuis zijn vanaf de openbare weg bereikbaar via bruggetjes over de sloot.
Het gemeentebestuur rooide kort na 1803 de heg voor het schoolhuis aan de kant van de Slimstraat en maakte aan die zijde een nieuwe ingang. De gemeente beschikte over één vertrek met kasten, stoelen, een tafel en een kachel. Enkele jaren later is de 'comme' uit de kapel gesloopt en opnieuw ingemetseld in een nieuw brandspuithuis.

Besluit tot het bouwen van een raadhuis
De raad van de gemeente Udenhout, onder voorzitterschap van burgemeester Robben, besluit op 19 augustus 1845 een nieuwe school met schoolhuis en raadhuis te bouwen op de plek van de oude school en dus over de rooilijn. In de motivering naar de provincie stelt de raad dat zowel de gemeenteschool als het schoolhuis met de daarin ondergebrachte raadkamer, zich in een zeer bouwvallige toestand bevinden. Deskundigen achten het herstel van het bestaande gebouw zonder aanmerkelijke vernieuwingen onmogelijk. Bovendien mist de school de ruimte om het groot aantal kinderen van de gemeente te bevatten. Ook is er dringend behoefte aan een eigen raadhuis, aangezien alle werkzaamheden thans in een klein en kil vertrek moeten plaats hebben.
De burgemeester had al voorbereidingen getroffen om geld aan te trekken en een ontwerp op te stellen. Hij geeft op 24 juni 1848 opdracht aan een plaatselijke timmerman en bouwkundige Jan Smulders een schetstekening te maken voor de bouw van een raadhuis met school en schoolhuis naast de bestaande kapel. Kennelijk is van hogerhand de schets afgekeurd, want in de volgende maanden zien we een andere architect verschijnen. De bouwkundige A. van Veggel uit 's-Hertogenbosch, tevens buitengewoon opzichter bij 'den Waterstaat', is bereid om de bouwtekeningen, het bestek en de begroting te maken. De bouwmeester krijgt de opdracht, verricht de nodige opmetingen en tekent het ontwerp. Voor opnemingen, besprekingen en begeleiding tijdens de bouw maakt hij 11 dienstreizen van Den Bosch naar Udenhout. Bij de afrekening van zijn honorarium schat hij de benodigde hoeveelheid stenen op 200.000, wat later in de praktijk aardig blijkt te kloppen. De bouwmeester van het raadhuis heeft slechts een gedeelte van het benodigde tekenwerk verricht. Uit de gemeenterekening van 1849 blijkt dat de eerder afgewezen Udenhoutse timmerman Jan Smulders onder leiding van Van Veggel vier grondtekeningen (plattegronden) van de nieuwbouw maakt en ook de aanzichten van het raadhuis, school en onderwijzerswoning overtekent.

Het bouwkundig ontwerp

In het midden van de 19e eeuw bouwt men bijzondere gebouwen in baksteen, aangevuld met stucwerkdecoraties. Deze decoratievorm gebruikt men later ook voor woonhuizen. Dat duurde tot circa 1890-1900. In een dorp blijven in die tijd de bijzondere gebouwen vaak beperkt tot een kerk met pastorie en het raadhuis. Zo'n gebouw moet status uitstralen en opvallen; vandaar dat er vaak een torentje op geplaatst wordt. Ook in Udenhout.

In de toegepaste bouwstijl grijpen architecten in de 19e eeuw terug op het verleden. Dat was vaak een stukje gotiek, niet gekopieerd, maar argeloos toegepast, als dat zo uitkwam. Zo gebruikt de architect in Udenhout ornamenten van een gotische kerk, in dit geval het model van de St.-Jan in Den Bosch. En dat model combineert hij weer met Romaanse rondboogornamentjes boven de ramen. De stijlen zijn door elkaar gebruikt. Bewust is niet voor een vaste stijl gekozen, maar van beide stijlen is iets ingebracht. De versieringen van de ornamenten geven een zekere status aan het bouwwerk, een mengvorm van Gotiek en Romaans. Dat wordt dan weer gecombineerd met een grote ingangspartij. De ingang moet voor de toeschouwer duidelijk herkenbaar zijn en symmetrisch zijn ingepast in de voorgevel. De hoge toegang is een duidelijk gotisch element, versierd met het gemeentewapen en een vergulde tekst.

Definitief besluit
In het vroege voorjaar van 1849 komen de eerste plannen ter tafel, waarna op dinsdag 27 maart 1849 de raad besluit om voor de geraamde kosten van f.9.965,50 een school met onderwijzerswoning en raadhuis te bouwen. Omdat de gemeente deze hoge kosten absoluut niet kan dragen, besluit men een subsidieverzoek aan de koning te richten. De toestand van het bestaande gebouw is echter van dien aard dat men op 4 mei 1849 besluit om het antwoord van Z.M. de Koning en van Gedeputeerde Staten over een subsidie niet af te wachten en terstond toestemming te vragen om tot aanbesteding over te gaan. Ongeveer tien dagen later zenden B&W het gewijzigde bestek voor de bouw van de school, onderwijzerswoning en raadhuis ter goedkeuring in. Er komt vlot toestemming om tot aanbesteding over te gaan, wat vervolgens gebeurt op 4 juni 1849. Burgemeester Antonie Robben leidt de aanbesteding. Daarbij zijn acht gegadigden aanwezig. De laagste aanbieding komt van Francis Daniëls voor f.7.176,-, van beroep timmermansbaas te Tilburg. Als mede-aannemers worden opgegeven Cornelis van Meerendonk, timmermansbaas, en Hendrik Klaassen, metselaarsbaas, beiden uit Tilburg. Uit de stukken blijkt dat het driemanschap als combinatie op het werk heeft ingeschreven.

De bouw van het raadhuis
Het bouwwerk, zoals dat in het bestek omschreven is, omvat in feite drie onderdelen, namelijk het raadhuis, de school en het schoolhuis. Het raadhuis aan de oostzijde is buitenwerks 15 meter breed en 10 meter diep. Waar we nu de raadzaal aantreffen was toen ruimte voor een raadkamer, de secretariskamer, een kamer voor het armbestuur, een kleine vestibule met trappenhal, een zolder en een keldervertrek. Aan de zijde van de Slimstraat was de hoofdingang. In de zijgevel aan de kant van de kapel komt de ingang voor het armenbestuur, voor het personeel en voor het publiek. De vloer van alle vertrekken was betegeld met zacht gebakken blauwe plavuizen.

Aan de achterzijde was een schoollokaal van 18,66 meter diep en met een breedte van 10,16 meter langs de Schoorstraat. Het was een open ruimte, bedoeld voor klassikaal onderwijs aan diverse klassen. De hoofdingang van de school was ingepast aan de zijde van de Schoorstraat, aan de achterzijde was de ingang voor de leerlingen. Aan die zijde waren grote ijzeren ramen aanwezig. De huidige versieringen rond de deuren en ramen aan de achterzijde dateren uit de tijd van de restauratie in 1973. De vloer van de school was een vlakte van klinkermoppen (op zijn kant in zand gestraat en ingewassen met zand). Achteraf blijkt de vloer erg onderhoudsgevoelig te zijn, want bijna jaarlijks is er onderhoud nodig.

Tussen school en raadhuis is de onderwijzerswoning geprojecteerd, 9,40 meter diep en met een breedte langs de Schoorstraat van 6,60 meter. In de woning vindt men een gang, voorvertrek, keuken met kelder en een slaapkamer. De vloeren op de benedenverdieping zijn eveneens betegeld met zacht gebakken blauwe tegels. De bouwhoogte van het middenstuk is ruim één meter lager dan de voor- en achterbouw. Aan de zijde van de Schoorstraat is de toegangsdeur.

Boven de school, het raadhuis en de onderwijzerswoning is een zolderverdieping aangebracht, uitgevoerd als een open zolder. Die is bereikbaar vanuit het raadhuis.

Deze indeling herkennen we nog altijd. Als je binnenkomt vanaf de Slimstraat kom je in de ruimte die oorspronkelijk het raadhuis vormde, het smallere deel daarachter is de oude onderwijzerswoning en de huidige trouwzaal is de voormalige openbare school.

Ter verfraaiing kwam er op het raadhuis een zeskantig torentje, met een buitenwerkse diameter van 1,30 meter en een hoogte van 3,70 meter. Het torentje is afgedekt met een kapje, voorzien van een dakbedekking van leien. Op de toren staat een zeskantige bal en daarboven nog een met koper afgewerkte windvaan. Het houtwerk wordt zoveel mogelijk met lood bekleed om houtbederf tegen te gaan. In het torentje is al een ijzeren spil aangebracht met de bedoeling een luidklok op te hangen. Doch in 1849 is de klok in de naastgelegen kapel nog in functie. Geld voor een klok in het raadhuis is er niet. Op 23 september 1866 bericht de gieterij aan bouwopzichter Peter Maas dat de bestelde klok nog gegoten moet worden. De mal is gereed, de zending kan half oktober verwacht worden. De naam van de burgemeester zal op de klok worden gegraveerd. En inderdaad komt op 26 oktober de klok per bode aan op het depot van ‘De vier Heemskinderen’ te ‘s-Hertogenbosch. Peter Maas heeft daar de klok opgehaald en zorg gedragen voor ophanging in het torentje.
De klok heeft een gewicht van 50½ kg en kost f.101,- exclusief het ingegoten opschrift “Joseph van Iersel burgemeester te Udenhout 1866”. Helaas is de klok in februari 1943 door de Duitse bezetters gevorderd en omgesmolten.

Postkantoor en veldwachterswoning
Al vanaf 1862 verzorgden de Zusters van Liefde basisonderwijs voor meisjes op hun school aan de Kreitenmolenstraat. In 1901 waren de fraters van Tilburg begonnen met basisonderwijs voor de jongens in hun school naast de kerk. Daarmee kwam het schoolgebouw achter het gemeentehuis geheel ter beschikking van de gemeente. In de jaren 1906 en 1907 werd de woning van de hoofdonderwijzer verbouwd tot postkantoor en het voorste schoollokaal tot woning voor de veldwachter. De verbouwing tot postkantoor paste in het beleid van de bestuurders om het in Udenhout gevestigde postkantoor meer naar de kom van de gemeente te brengen. Vanwege het grote belang voor de gemeenschap besloot de raad op 13 juli 1907 de voormalige onderwijzerswoning onderhands te verhuren aan Martina Scholtze, brievengaardster te Udenhout. Sinds 1884 kende Udenhout een telegrambesteller, die de telegrammen op het station ophaalde en in het dorp bestelde. In 1893 kwam er een hulpkantoor voor de telegraafdienst. De briefbesteldienst was een zaak van de gemeente, waarvoor Martina Scholtze per 11 mei 1905 bij de gemeente in dienst kwam. Vanaf 1907 waren in het postkantoor de post en de telegraaf bijeen gebracht.
In 1924 werd het bestaande raadhuiscomplex inwendig grondig verbouwd. De verbouwing leidde tot een ruimere woning voor de nieuwe postkantoorhouder, een groter kantoor voor de beheerder van de posterijen en meerdere ruimten voor een betere inrichting van het raadhuis. Merkwaardig is dat één der oude schoollokalen in tact bleef, bestemd als reserve-schoollokaal voor exercitie en voor de berging van brandblusmiddelen. Pas later komt er een dependance van de huishoud-school, totdat in 1973 dit lokaal volledig wordt gesloopt om plaats te maken voor de hal van het nieuwe gemeentehuis.

Nieuwe werkeenheid van andere architectuur
Op 1 augustus 1960 verlaat de huishoudschool ‘Mater Christi’ het kooklokaal achter het raadhuis. De tijd lijkt gunstig om de voorbereiding voor de volgende verbouwing en noodzakelijke uitbreiding van het gemeentehuis ter hand te nemen. Medio 1960 krijgt architect Edmond Nijsten uit Vught opdracht een plan voor verbouwing en uitbreiding van het raadhuis op te stellen. Hij komt met voorstellen om het bestaande gemeentehuis te handhaven omdat het “een plek is, waard om te behouden”. De architect stelt voor het historisch bewaard gebleven stukje voor representatieve doeleinden in te richten en nieuwbouw te plegen aan de zijde van de Slimstraat. Oudbouw en het nieuwe gemeentehuis wenst hij met een glazen gang aan elkaar te verbinden. De stedenbouwkundige deelt de voorkeur van de architect om het oude gedeelte uit te breiden met een nieuw werkgedeelte. Deze oplossing heeft verreweg de voorkeur boven de bouw van een nieuw raadhuis op het kermisterrein aan de Slimstraat (nu Eikelaar). Dan volgen jaren van

voorbereiding, wijzigingen en oplossen van problemen. Dan plaatst op 24 augustus 1968 de minister van Cultuur het gebouw op de monumentenlijst en moet een deel van de voorbereidende werkzaamheden worden overgedaan. In juni 1973 komt de bouw gereed.

Gemeentelijke herindeling
Bij de gemeentelijke herindeling van 1 januari 1997 wordt Udenhout deel van de gemeente Tilburg en Biezenmortel deel van de gemeente Haaren. De voormalige gemeentelijke diensten van Udenhout worden verdeeld over die van Tilburg en Haaren en verdwijnen uit het Udenhoutse raadhuis. Tilburg blijft het gebouw in Udenhout aanvankelijk gebruiken voor het huisvesten van haar ambtenaren. Later is er woonstichting ’t Heem gehuisvest.

Van meet af aan heeft de Udenhoutse Dorpsraad er voor gekozen om haar vergaderingen en haar activiteiten te organiseren in de raadzaal van het voormalige Udenhoutse raadhuis. Dit is een historisch belangrijke keuze geweest. Met het grote kantoorpand linksachter het oude raadhuis mocht de gemeente doen wat zij wilde, er ambtenaren vestigen of het als kantoor verhuren aan andere organisaties. Maar het traditionele raadhuis moest van de Udenhoutse gemeenschap blijven, als locatie om te trouwen, om te vergaderen, om te presenteren, om te vieren en om te gedenken.

Hoofdstuk 3
Toneeltoren

De Toneeltoren is evenals de naastgelegen sporthal overgebleven van het oude patronaatsgebouw.

Het patronaat in Udenhout
Zo'n honderd jaar geleden verlieten kinderen meestal op hun twaalfde de lagere school. Dan waren ze onttrokken aan het toezicht van de fraters en de zusters. Vanaf 1900 volgde overal de oprichting van patronaten, die de vorming van de jeugd op zich namen na de verplichte lagere school. Ook in Udenhout. Al snel na zijn benoeming in 1903 begon pastoor Van Eijl (1859-1939) met de organisatie van het jeugdwerk in zijn parochie. Op 15 augustus 1905 richtte hij een congregatie op voor jongens van 14 tot 21 jaar onder de titel "Maria Hemelvaart" en genaamd St.-Jozefcongregatie. Iedere zondag na het lof kwam de congregatie bij elkaar voor een geestelijke oefening van plusminus drie kwartier. Daarna kon de jeugd de middag verder doorbrengen met kaartspelen, biljarten, boogschieten en beugelen. Aan de tapkast kostte de chocola en limonade 2 cent per consumptie. Pastoor Van Eijl was zelf de directeur, de jeugdleider, geassisteerd door de fraters. Het lof vond plaats in de kerk, de geestelijke oefening in de Catechismuskapel en de daaropvolgende ontspanning in de Pauluszaal, het Bondsgebouw. De St.-Jozefcongregatie was voor pastoor Van Eijl zijn lust en zijn leven. Hij bouwde speciaal voor zijn congregatie het patronaatsgebouw. Hij bouwde het patronaat met een grote sporthal en een grote toneelzaal, waar de jongeren volop vertier vonden en waar de pastoor ook toneeluitvoeringen organiseerde voor zijn parochianen.

Het patronaatsgebouw is op het einde van de Tweede Wereldoorlog in de herfst van 1944 vernietigd, maar na de oorlog onder leiding van pastoor Prinsen weer opgebouwd. Voor Udenhout was het een mooie zaal, waar films konden worden gedraaid en toneelstukken konden worden opgevoerd en daarnaast huisvestte het patronaat de eerste sportzaal van het dorp, waar voor de lagere scholen ook de gymnastieklessen werden gegeven.
In de zeventiger jaren kwam het oude patronaatsgebouw in handen van de gemeente, kreeg het een particulier beheerder en ook een andere naam: De Schelf, met gezien vanaf de basisschool eerst een café, dan de toneelzaal en dan de sportzaal. De naam de Schelf verwijst naar een hooiberg of hooizolder.

Toneeltoren
Bij de herinrichting van het huidige Tongerloplein, waarvoor de basis is gelegd in de jaren tachtig onder leiding van burgemeester Tops, is een nieuwe zaal met café gebouwd: 't Plein. Van de oude Schelf is de sportzaal blijven staan, die nog steeds als zodanig wordt gebruikt. De oude toneelzaal en het voorliggende café is gesloopt, maar de toneeltoren is blijven staan, zeg maar het podium van de oude toneelzaal. Dat heeft nu de naam Toneeltoren. Deze is nu zeer geschikt voor buitenactiviteiten zoals muziekfeesten.

Hoofdstuk 4

Peppel

Initiatieven

De Zusters van Liefde uit Tilburg hebben van meet af aan hun onderwijstaak op de meisjesschool Sint Felix ruim opgevat. Ze organiseerden naailessen en voor de oudere meisjes ook kooklessen. Bij de heropening (na de Eerste Wereldoorlog) van het meisjespatronaat, op 14 mei 1920, gingen de zusters van Felix aan 30 deelneemsters naailes geven. Drie jaar later gingen ze in overleg met de R.K. Vrouwenbond voor grotere meisjes een cursus geven in naaien, knippen en verstellen. Op 29 februari 1928 schreef pastoor Van Eijl daarover in zijn memoriaal: *Opening van de grote landbouw/huishoudcursus in de Pauluszaal, waar hij gegeven zal worden. Duur 7 maanden, 30 leerlingen. Een echt boerinnenexternaat.* Tien jaar daarna begon een landbouwhuishoudcursus met 20 leerlingen, allemaal oudere meisjes.

Zuster Adèle belast met opbouw van een huishoudschool

De oorlog is er waarschijnlijk de oorzaak van geweest dat het tot 1949 duurde, voordat de Udenhoutse gemeenteraad besloot tot oprichting van een volledige school. Daaraan voorafgaand was er in 1948 een VGLO-school (Voortgezet Gewoon Lager Onderwijs) gekomen waar meisjes in aansluiting op de 6e klas van de lagere school wat langer konden leren, de 7^{e} klas. Pastoor Prinsen vatte het plan op om voor de omzetting van deze 7^{e} klas naar een huishoudschool de Zusters van Liefde te benaderen. Hij arrangeerde een persoonlijke ontmoeting waarin hij deze kwestie besprak. Het bleek een vruchtbaar gesprek want de Zusters van Liefde accepteerden de uitnodiging en gingen in eigen kring op zoek naar een directrice die ze met de opbouw van deze nieuwe school konden belasten. De keuze viel op de vijftigjarige in Amsterdam geboren zuster Adèle (Anna Maria Johanna Helsloot). De school kreeg in de traditie van het rijke roomse leven de naam “Mater Christi”. Er is een soort van dagboek, of misschien is memoriaal een beter woord, waarin per jaar aantekeningen over de gebeurtenissen op deze school een plaats kregen. Over de opening van de huishoudschool staat het volgende geschreven: *Op 3 September 1951 werd de Huishoudschool geopend met 34 1^{e} jaars Primairen en 20 2^{e} jaars Primairen. Leerkrachten: Zuster Walteria (naaldvakken), zuster Ancilla (algemene vorming), juffrouw Zijlmans (koken, huishouden, wasbehandeling) en zuster Adèle (naaldvakken) als directrice. Wat de lokalen en de inventaris betreft moeten we ons nog erg behelpen, enkele lokalen zijn gehuurd van de lagere school, één lokaal in het patronaatsgebouw, één in het gemeentehuis. We snakken naar de nieuwe school…* Verderop lezen we: *Er zijn twee naailokalen, verder ‘n huishoud- was- en strijklokaal alles zeer primitief, er is maar één gootsteen, met alles erg behelpen. De keuken ligt 5 minuten van de school, achter het gemeentehuis; er is geen provisie, ook geen gang om de kleren op te hangen, alles in de keuken.*

Een functie voor de hele streek

De school had meteen in het eerste jaar al de aanmeldingen van 140 leerlingen voor alle cursussen. De noodzaak voor een nieuw gebouw was van meet af aan duidelijk aanwezig. Ondanks de evidente ruimtenood besloot de vergadering van de plaatselijke Raad van de NCB (de Udenhoutse huishoudschool viel onder de zorgen van de Noord-Brabantse Christelijke Boerenbond) in 1952 om ook leerlingen uit de Biezenmortel te gaan werven. De school kreeg tijdens haar bestaan steeds duidelijker een streekfunctie voor Biezenmortel, Cromvoirt, Helvoirt, Haaren, Oisterwijk, Enschot, Berkel en Tilburg-Heikant. De leerlingen van de huishoudschool volgden eerst een zogenaamde primaire opleiding die twee jaar duurde. Daarna was er nog de mogelijkheid om een assistentenopleiding te volgen gedurende één jaar. Met een getuigschrift van die opleiding op zak kwam er een aantal beroepsopleidingen voor de meisjes in zicht zoals kinderverzorgster, hulpverpleegster of kraamverzorgster. In de jaren die volgden legde zuster Adèle met haar leraressen de basis voor een goede opleiding op de Udenhoutse huishoudschool. De leerlingen kregen onder andere productinformatie van bijvoorbeeld Maggi en Persil. Ze bezochten bedrijven en tentoonstellingen met hetzelfde doel. Wat voor de leerlingen zeker een hoogtepunt zal zijn geweest, was de tentoonstelling die zij verzorgden van door hen vervaardigde producten. Deze jaarlijks terugkerende gebeurtenis groeide uit tot een begrip in Udenhout en

omgeving, waar geregeld meer dan 1000 mensen op af kwamen. In het schooljaar 1954-1955 was er naast de tentoonstelling een modeshow.

Huisvesting aan de Zeshoevenstraat
Voor wat betreft de broodnodige nieuwbouw maalden de ambtelijke molens heel erg langzaam. Hier speelde de naoorlogse woningnood een beslissende rol. Het bouwen van niet-woningen stond op een heel laag pitje. De grondaanvraag legde het bestuur meteen in 1951 bij de gemeente neer. Het duurde tot 1955, diverse voorstellen en besprekingen verder, voordat de aanvraag gehonoreerd werd. In datzelfde jaar volgde de aanstelling van architect Nijsten uit Vught die de plannen uit ging werken. Na indiening van enkele plannen verkreeg hij ministeriële goedkeuring en op 22 mei 1957 ging het definitieve plan naar Den Haag. Toch bleek er nog van alles aan te mankeren en ontstonden nieuwe problemen rond het bouwterrein zodat de uiteindelijke aanbesteding plaats vond op 16 september 1959. Het bouwterrein lag in het uitbreidingsplan Zeshoeven. Aannemer Pellikaan uit Tilburg bouwde de nieuwe huishoudschool. In het begin van het schooljaar 1960-1961 nam de huishoudschool het nieuwe gebouw in gebruik, maar de officiële opening en inzegening vond plaats op 31 mei 1961 door bisschop Bekkers van ‘s-Hertogenbosch. Na tien jaar huishoudschool op diverse locaties waar het behelpen was, maar waarin het aantal leerlingen groeide naar 208, kwam dit nieuwe gebouw als een geschenk uit de hemel. Het was van alle gemakken voorzien en betekende zonder twijfel een vooruitgang op het gebied van ruimte en inrichting. Het heeft het onderwijs op de huishoudschool Mater Christi dan ook zeker een kwaliteitsimpuls gegeven. In 1960 volgde een recordaanmelding van 66 nieuwe leerlingen voor het eerste jaar.

Boerinnenbrevet
In 1962 ontstond het plan voor een cursus ‘boerinnenbrevet’. De deelnemers moesten ouder zijn dan 21 jaar. Of ze gehuwd of ongehuwd waren was niet van belang. Het was een tweejarige cursus, met elk jaar 20 lessen. Enkele weken nadat de aanmelding was begonnen waren er al 50 cursisten die zich hadden opgegeven. De cursus behelsde onder andere woninginrichting, vrije expressie, vrijetijdsbesteding, financieel beleid, technische hulpmiddelen, verhouding ouders en jeugd en de tradities van het boerengezin. In 1964 reikte men de eerste brevetten uit.

Henk Peters is leraar geweest op de huishoudschool van augustus 1969 tot de sluiting in 1973. Hij was leraar Nederlands, rekenen, aardrijkskunde en geschiedenis. Henk kijkt nog altijd met veel plezier terug op zijn jaren op de Huishoudschool. “Toen ik begon, was Juffrouw Evers de directrice. De enige zuster, die er toen nog werkte, gaf naaldvakken in het lokaal vlak naast het mijne. Juffrouw Riek van Rijsewijk was onmisbaar als conciërge, administratrice, inkoopster, kokkin, surveillante, etc. Zij was ook de vertrouwenspersoon van vele leerlingen. In de jaren 70 werd niet veel gepraat over seksualiteit, maar uit alles bleek, dat de meeste meisjes goed voorgelicht waren. De interesse in godsdienst was minder. De kapelaan klaagde altijd dat de examens zo slecht gemaakt waren. In de docentenkamer gaf hij mij de vragen en de antwoordbriefjes van de leerlingen. In de middagpauze kregen we altijd een driegangenmenu geserveerd. Ook dat hoorde bij de opleiding. Verse groenten en de bloemen op tafel kwamen uit de grote schooltuin, waar nu het parkeergedeelte van de Peppel is en twee huizen gebouwd zijn. Iedere week moesten de meisjes de school poetsen en vlak voor de grote vakantie werden zij allemaal ingeschakeld voor de grote schoonmaak. Alleen voor het dweilen van de gangen, werden beroepskrachten ingeschakeld. Aan het eind van ieder schooljaar werd een musical opgevoerd. Zo herinner ik me nog de titel “Adieu Paris.” Muziekleraar Van Iersel, die ook hoofd van de basisschool was, nam het muzikale gedeelte voor zijn rekening en ik deed dan de regie. Bij de opvoering was ook altijd het schoolbestuur van de NCB aanwezig, waaronder rector Merkx. In het kader van culturele vorming traden beroepsartiesten op. Zo trad eens de zangeres Gerda Havertong op, die later bekend werd door Sesamstraat.

In Tilburg-Noord werd in 1973 de nieuwe scholengemeenschap Quirijn geopend, die nu Midden Brabant College Economie en Groen heet. De kracht van deze nieuwe school was, dat de leerlingen veel meer beroepskeuzemogelijkheden hadden. Het schoolbestuur van de NCB zorgde ervoor, dat de Udenhoutse huishoudschool daarmee fuseerde, want anders zou de school ten dode opgeschreven zijn. Het nadeel van de fusie was wel het verdwijnen van de gemoedelijke

kleinschaligheid. De huishoudschool werd dus gesloten en de inboedel, die niet mee verhuisde, werd verkocht. Henk Peters en Riek van Rijsewijk waren de veilingmeesters en het liep storm. Vooral de naaitafels waarvan de zijkanten ingeklapt konden worden, vonden gretig aftrek.

Nog vele decennia onderwijsfunctie
Het gebouw aan de Zeshoevenstraat was ten tijde van de huishoudschool eigendom van de NCB. De onderwijswet bepaalt, dat wanneer een schoolgebouw niet meer voor onderwijs wordt gebruikt, het gebouw ter beschikking komt van de gemeente. De gemeente werd eigenaar van het pand voor f.346.139,67.

Oud-wethouder André van der Lee herinnert zich de turbulente jaren zeventig. De politiek in Udenhout was instabiel en er lagen hele grote vraagstukken op tafel, zoals de renovatie en uitbreiding van het gemeentehuis en de behoefte aan een zwembad en een sporthal. Maar het onderwijs vroeg de hoogste aandacht. De meisjesschool van St. Felix was door de inspectie afgekeurd voor onderwijs. Mevrouw Burgers was inspecteur van het Ministerie van Onderwijs, die hard ingreep toen na jaren van verscherpt toezicht een keer in een klaslokaal een plafond naar beneden kwam. Het gebouw was ruim 100 jaar oud en men had verzuimd om op tijd het nodige onderhoud te verrichten. De zusters hadden de huur van de school opgezegd en het schoolbestuur aarzelde in haar besluitvorming. Men had eerst het plan een nieuw school te bouwen op de locatie van St.-Felix, maar er kwam veel protest vanuit het dorp, van verontruste ouders, maar bijvoorbeeld ook van de KVO (Katholieke Vrouwen Organisatie). Het dorp wilde dat een nieuwe school werd gebouwd in de nieuwe wijk Achthoeven, waar veel kinderen woonden. Dat zou uiteindelijk ook gebeuren, maar door de trage besluitvorming moest de oude school worden gesloten terwijl de nieuwe school nog niet klaar was. Het toeval wilde dat tegelijkertijd de landbouwschool en de huishoudschool, beide scholen waren gelegen aan de Zeshoevenstraat, leeg kwamen te staan.

Ondanks de bouw van de enorm grote wijk Achthoeven bleef er aanhoudend behoefte aan woningen in Udenhout. Mensen wilden zich blijkbaar graag in het dorp vestigen. Omdat de bouw van de nieuwbouwwijk de Kuil in eerste instantie niet wilde vlotten, werd eerst de Mussenhoek volgebouwd, daarna de ruimte achter de brandweerkazerne en later toverde burgemeester Hoefsloot het bestemmingsplan Den Besterd uit de hoge hoed, waar men gezamenlijk met Berkel-Enschot een 250-tal woningen bouwde. Vanwege deze nieuwbouw steeg in de loop der jaren het leerlingenaantal van de Petrusschool en men moest uitzien naar nieuwe klaslokalen. Die vond men in eerste instantie in de oude landbouwschool en later in de voormalige huishoudschool. De oude Petrusschool was inmiddels zo verspreid over diverse gebouwen in de wijk Zeshoeven, dat de naam werd gewijzigd in Zeshoevenschool. Voor veel kinderen uit de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw zal de oude huishoudschool, de huidige Peppel, nog steeds hun basisschool zijn. Later kwam er een nieuwe basisschool in de nieuwbouwwijk De Kuil, met de naam de Vlonder, die weer later fuseerde met de Zeshoevenschool. Tezamen vormden ze één school met de naam ‘de Wichelroede’.

Oude burgemeesterswoning
De huishoudschool was inmiddels ook het vaste onderkomen voor muzieklessen, balletlessen en er was al provisorisch een gebedsruimte voor de in Udenhout wonende moslims.
De behoefte aan klaslokalen voor het basisonderwijs liep begin jaren negentig terug en de gemeente zag haar kans schoon om een andere wens te realiseren, namelijk het vrijmaken van de oude burgemeesterswoning aan de Slimstraat, het verplaatsen van de activiteiten en het verkopen van de woning. De activiteiten werden verplaatst naar de voormalige huishoudschool. De bejaardensociëteit en de stichting STUVO voor volwassenenonderwijs moesten worden verplaatst van de oude burgemeesterswoning naar de huishoudschool. STUVO beleefde op dat moment haar gloriejaren en telde elke jaar vele honderden cursisten. Zij was weliswaar thuis in de oude burgemeesterswoning, maar paste daar al lang niet meer in en er werd al uitgeweken naar schoollokalen van de oude huishoudschool. De overstap voor STUVO was klein, zeer gewenst zelfs. Dat lag wat anders voor de bejaardensoos, die op iets grotere afstand van bejaardenhuis de Eikelaar kwam. Maar dankzij de inzet van de beheerder Bert van Vugt werd het ook in het nieuwe onderkomen al snel gezellig.

Op het gemeentehuis was Dré van Liempd, sectorhoofd Burgerzaken, verantwoordelijk voor het ontstaan van het sociaal-cultureel centrum de Peppel. “Het was eigenlijk een heel vanzelfsprekende keuze”, vertelt Dré, “de huishoudschool was goed gebouwd en leende zich prima om geschikt te maken voor diverse doeleinden”. Hij leidde een inventarisatie bij alle verenigingen die op zoek waren naar andere en betere huisvesting. Daarbij lag een hoge prioriteit bij het jeugd- en jongerenwerk, die de oude slecht gebouwde landbouwschool moesten verlaten en waarvoor het nodig was nogal wat verbouwingskosten te maken ten behoeve van een eigen jeugdhonk. Het honk moest een eigen ingang hebben en mocht geen geluidsoverlast in de buurt veroorzaken. Maar ook een nieuw te realiseren moskee moest een eigen ingang hebben. Zo was er enerzijds een volledige inventarisatie van wensen van verenigingen en andere mogelijke gebruikers van het gebouw, die werden vertaald in een pakket van eisen, en anderzijds een stevig gebouw dat wat zou moeten verbouwd ten laste van de gemeentebegroting. Maar het benutten van de huishoudschool als sociaal-culturele centrum stond al lang niet meer ter discussie, ook niet toen de plannen voor een nieuw plein aan de Van Heeswijkstraat concreter werden.

De Peppel
In de winter van 1994/1995 vonden de Stichting Welzijn Ouderen, de Katholieke Bond van Ouderen (voor een deel van hun activiteiten), de muziekschool, het maatschappelijk werk, peuterspeelzaal ’t Hummeltje, kinderopvang Bonbini, het jeugd- en jongerenwerk, de moskee en STUVO hun nieuwe thuis in de voormalige huishoudschool.
Voor burgemeester Wim Dijkstra was – naast het inrichten van het Tongerloplein – de vorming van het sociaal cultureel centrum de Peppel een van de mooiste projecten uit zijn ambtsperiode in Udenhout. De Peppel was voor hem vooral een mooi project omdat er voor de jongeren een disco werd ingebouwd, in de vorm van een loshangende geluiddichte doos. “Ik heb later nog vaak gezegd: in de Peppel hebben we bewezen dat het kan. We waren er trots op. Verder waren we trots op een gebouw waarin vele functies werden ondergebracht waaronder de moskee. De herinnering aan mijn bezoek daar wordt getekend door het feit dat ik helemaal vergeten was dat je je schoenen uit moet doen. Wat dacht je: gat in mijn sok. Tja, daar sta je dan als burgemeester.”

Het pand is anno 2013 nog steeds van de gemeente en dient nog altijd als onderdak voor verenigingen, kinderopvang, cursussen, e.d.. Het pand is in beheer van de Stichting de Peppel en staat in het dorp ook bekend onder de naam de Peppel.

Hoofdstuk 5
Kruisgebouw

Gezondheidszorg
Sinds 15 juni 1786 konden inwoners van Udenhout en Berkel terecht bij hun eigen chirurgijn. Op die datum werd namelijk het echtpaar Trimbach-van Gansen aangesteld, hij als chirurgijn en zijn vrouw als vroedvrouw. Een deel van hun salaris kwam ten laste van de dorpskas voor wat betreft de armenpraktijk. Er volgden in de loop der jaren meer chirurgijnen. In 1877 kreeg Udenhout, na het overlijden van chirurgijn Willems, dokter Henricus Josephus Lobach als geneesheer, die in 1907 werd opgevolgd door zijn zoon Josephus Ludovicus Lobach. Na zijn overlijden in 1945 volgde dokter Paul van Keep. Later staat de gemeente een tweede doktherspraktijk toe, die van dokter Jan Goossens, in 1962 opgevolgd door dokter Frits ten Horn. In 1972 hield de functie van gemeente-arts op te bestaan.

In het begin van de twintigste eeuw was de kindersterfte hoog. Zo stierven er in de periode 1904-1908 in Udenhout gemiddeld 15 kinderen onder de één jaar op honderd kinderen. De gemeenten in Noord-Brabant zagen een belangrijke taak weggelegd voor vroedvrouwen om de zorg voor de zuigelingen te verbeteren en zo de kindersterfte terug te dringen. In Udenhout werd in 1921 mejuffrouw M.J.Hendriks aangesteld. Juffrouw Van der Sterren volgde in 1932 mejuffrouw Hendriks op. In dat jaar trad de toen 22-jarige Van der Sterren in dienst bij dokter Lobach. In 1970 had “de Ster” meer dan 4.000 baby’s ter wereld geholpen. Een goede cliënte van haar maakte het weekblad “Margriet” attent op deze bijzondere vrouw, waardoor zij als eerste in het land is onderscheiden met de Gouden Margriet en werd uitgeroepen tot vrouw-van-het-jaar wegens onbaatzuchtigheid, hulpvaardigheid en naastenliefde.

De Zusters van Liefde verzorgden vanaf 1862 in hun ziekenvleugel ouden van dagen. Deze “kostmensen” woonden in het Felixgesticht. Ze hadden er afzonderlijke slaap- en recreatiezalen voor mannen en vrouwen. Voor minder-vermogenden sloten de zusters contracten af met de gemeente. Toen “Huize Felix” begin jaren zestig een opnamestop afkondigde, was er voor de gemeente een gegronde reden om een bejaardenhuis te gaan bouwen. Dat kwam er op het oude kermisterrein aan de Slimstraat. Op 27 augustus 1968 namen de eerste bewoners hun intrek. De officiële opening van de Eikelaar vond plaats op 3 juni 1969 door de acteur Johan Kaart, die in Biezenmortel woonde op Runsvoort (de Zandkant).

Het Wit-Gele Kruis
De R.K. Vrouwenbond van Udenhout heeft het initiatief genomen om de vereniging “Het Wit-Gele Kruis” op te richten, daarbij gesteund door een krachtige aanbeveling van pastoor Van Eijl. De pastoor maakt voor het eerst melding van het besluit tot oprichting op 26 maart 1924. Dokter J. Lobach en J. van Zon vormen per 1 januari 1925 een voorlopig bestuur, dat zich gaat bezighouden met de statuten en het huishoudelijk reglement. Al op 2 januari 1925 begint Victoire Buijs als wijkverpleegster. De formele oprichting volgt op 19 januari 1925. Een van de oudste documenten van de vereniging is het verzoek van J. Lobach en J. van Zon aan Hare Majesteit de Koningin om de statuten goed te keuren. Het rekest is van oktober 1925; de statuten worden goedgekeurd en in de Nederlandsche Staatscourant gepubliceerd op 22 januari 1926. De concrete taakomschrijving luidt: “Verplegen van zieken thuis, verzorgen van kraamvrouwen, beschermen van zuigelingen en bestrijden van tuberculose”. Lid van de vereniging kunnen worden: “Alle hoofden van R.K. gezinnen, die hun godsdienstplichten naar behoren vervullen, een goed zedelijk gedrag hebben en door het bestuur bij meerderheid van stemmen worden aangenomen” (Huishoudelijk Reglement 1925). De leden kunnen kiezen voor drie klassen, elk met een eigen contributie. Klasse I betaalt in 1925 f.10,- per jaar, klasse III f.2,-. In 1927 zijn vrijwel alle gezinnen lid. Eenmaal per jaar legt het bestuur verantwoording af aan de leden in een algemene ledenvergadering.
De vereniging gaat met de tijd mee. In 1930 stelt het Wit-Gele Kruis zuster Wender aan als wijk- en kraamverzorgster.

De gemeente koopt in 1948 voor 275 gulden de houten barak van 16 bij 5 meter, die tijdens de Tweede Wereldoorlog bij de Duitsers in gebruik was als gaarkeuken en bestemt die tot wijkgebouw.

Harrie van den Bersselaar is 25 jaar nauw betrokken geweest bij het Wit-Gele Kruiswerk. Nadat Harrie in 1951 als klerk was begonnen bij notaris Huenges, werd hij al snel ingeschakeld om de notaris te ondersteunen bij zijn werk als secretaris van de Wit-Gele Kruisvereniging. Later was hij vele jaren voorzitter van de vereniging, tot in 1976. Harrie haalt zijn herinneringen op aan die tijd, met name aan de twee verpleegkundigen Victoire Buijs en Alice Wender. Zij voerden de dagelijkse werkzaamheden uit in de uitgestrekte gemeente van Udenhout en Biezenmortel. Zuster Buijs deed de verpleging en zuster Wender de wijk- en kraamzorg. Buijs was gemotoriseerd en Wender bezocht haar cliënten op de fiets, weer of geen weer, als het ijzig koud was, als er dikke pakken sneeuw lagen en ook als het tropisch warm was. De dames hielden consultatie in bovengenoemde houten barak op het toenmalige kermisterrein, niet goed te verwarmen was in de winter en snikheet werd in de zomer.
Zuster Wender kreeg ook een bromfiets, die bij een ongeluk in 1954 geheel vernield raakte.

Burgemeester Verhoeven nam het initiatief dat er een beter gebouw moest komen.
Om de bouw van een nieuwe huisvesting aan de Zeshoevenstraat te financieren schreef het bestuur in 1956 een renteloze obligatielening uit, groot 10.000 gulden in stukken aan toonder van 25 gulden. Het nieuwe wijkgebouw gaat in 1957 open. De architect is Edmund Nijsten uit Vught en de aannemer Gebroeders Verspeek uit Udenhout. Jan Dijker uit Moergestel bracht wandschilderingen aan. De bouwkosten waren 250.000 gulden. Het gebouw bleef van de gemeente en werd verhuurd aan het Wit-Gele Kruis. De officiële ingebruikname vond plaats op 10 januari 1957, waarbij burgemeester Verhoeven het gebouw overdroeg aan Pieter Vermeer, voorzitter van de Wit-Gele Kruisvereniging. Het nieuwe gebouw was zo ontworpen dat er op de bovenverdieping huisvesting was voor de wijkverpleegsters. Maar die wilden niet in het dorp wonen, want dan zouden ze 7 dagen in de week 24 uur per dag beschikbaar moeten zijn. Dus zocht men naar een andere bewoner. Via notaris Huenges kwam het toen pasgetrouwde echtpaar Piet en Annie van den Hoof – De Groot er wonen. Sterker nog, zij woonden er al in november 1956, terwijl het Kruisgebouw pas in januari 1957 zou worden geopend. Annie van den Hoof heeft er een levenstaak gekregen. Ze stond altijd klaar, had de sleutel zorgde voor de koffie, maakte het gebouw schoon, hield de kinderen stil in de wachtkamer van de tandarts en als er een moeder bij het consultatiebureau kwam met een tweeling hield Annie een van de beide kinderen vast. Annie hield de bangeriken vast bij het inenten en zorgde voor de uitleen van krukken en andere medische middelen. En Piet was bijna elke avond op pad voor de ledenwerving. Iedere keer als er nieuwe inwoners in Udenhout kwamen, ging Piet er naar toe om hen lid te maken van het Wit-Gele Kruis.

In de loop der jaren groeide het aantal functies binnen het Wit-Gele Kruis. In 1955 kwam er wegens het succes van de moedercursus (met 42 moeders en 8 vaders) ook een grootmoedercursus. In 1959 kwam er een kleuterbureau onder leiding van de in Udenhout geboren arts Dijker – Lobach. In 1964 is zwangerschapsgymnastiek opgezet. En zo kwamen er alsmaar meer voorzieningen: een tandarts, een diëtiste, een schoolarts, de trombosedienst, de verloskundige, en de EHBO. Vier keer per jaar was het topdrukte als de bloeddonoren langskwamen om een halve liter bloed te geven. Annie gaf de donoren koffie en een warm woord. Soms was er een die geen koffie hoefde en meteen de jas aanschoot en weer ging. Maar die kwam dan weer terug met een bebloede jas. Dan had Annie een eenvoudig advies: de jas in koud water met zout zetten, dan verdwijnt het bloed vanzelf.

In het jaarverslag van 1960 staat de opsomming van de werkzaamheden van de zusters Wender en Bastiaansen: “Wijkverpleging aan huis, zorg voor kraamvrouw en baby in nauwe samenwerking met mejuffrouw Van der Sterren, kraamhulporganisatie met het kraamcentrum in Waalwijk, zuigelingenhuisbezoek, consultatiebureau met dokter L. Dijker-Lobach, de activiteiten in het wijkgebouw in Udenhout en de dependance in Biezenmortel. Een belangrijke taak is ook de opleiding van de E.H.B.O.-ers.”
Harrie van den Bersselaar was als voorzitter van het Udenhoutse Wit-Gele Kruis in de jaren zestig op een provinciale vergadering waar de lokale verenigingen werden opgeroepen ook activiteiten voor bejaarden te gaan ontplooien. Udenhout had natuurlijk een bejaardenvereniging, de huidige KBO, de Katholieke Bond van Ouderen. Dat is een vereniging met leden en in principe zonder subsidies. Daarnaast bestond er een Stichting Welzijn Ouderen regio Oisterwijk, gevestigd in Oisterwijk, een organisatie zonder leden maar met subsidies met het doel het bevorderen van voorzieningen zodat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig en volwaardig kunnen functioneren in de

samenleving. Begin jaren negentig is de regionale Stichting Welzijn Ouderen opgeknipte in plaatselijke stichtingen. Burgemeester Dijkstra heeft het bestuur van de Stichting Welzijn Ouderen Udenhout geïnstalleerd. Harrie van den Bersselaar werd eerste voorzitter. Een van de eerste acties van de stichting was om de verhuizing van de bejaardensoos van de oude burgemeesterswoning naar de Peppel mogelijk te maken.

In de jaren tachtig ontstond een fusiegolf waarbij betrokken waren de Gezinszorg Midden-Brabant, de Katholieke Gezinszorg de Langstraat, Gezinsverzorging PCMD, Maatschappelijke Dienstverlening Oisterwijk, de Regionale Kruisvereniging Midden-Brabant en de Tilburgse Kruisvereniging. Het leidde per 1 januari 1993 tot de fusieorganisatie “Thuiszorg Midden-Brabant”, waarin ook de vereniging “Het Wit-Gele Kruis” van Udenhout is opgegaan. “Thuiszorg Midden-Brabant” verliet het Kruisgebouw en vestigde zich in de Eikelaar.

Hoofdstuk 6

De activiteiten van de Peppel

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de activiteiten in de vier gebouwen: het Raadhuis, de Peppel, het Kruisgebouw en de Toneeltoren, geen volledige opsomming maar een impressie met korte teksten en veel foto's.

1. Raadhuis

Dorpsraad
De activiteitenimpressie moet natuurlijk beginnen met de Dorpsraad, die na de gemeentelijke herindeling per 1 januari 1997 van meet af aan haar vergaderingen heeft gehouden in het historische voor Udenhout zo karakteristieke Raadhuis.

Recepties
Het Raadhuis is een mooie ambiance voor recepties van uiteenlopende aard. De Nieuwjaarsreceptie van de Dorpsraad, een receptie bij een jubileum of bij een unieke gebeurtenis waarbij veel mensen van buiten Udenhout worden verwacht.

Bij het afscheid van Jan Jansen als voorzitter van de Dorpsraad brak de microfoon af tijdens de speech van wethouder Janssen. Hans Janssen richtte direct het woord aan Henk Kuijpers, voorzitter van Stichting de Peppel. Voor een vol Raadhuis zei hij: "Henk, dat kan toch niet. Er moet een nieuwe geluidsinstallatie komen". De gemeente betaalde later de helft van de kosten.

Trouwlocatie
Gemiddeld een keer per week is het Udenhoutse Raadhuis trouwlocatie. Afhankelijk van het aantal gasten kan de huwelijksinzegening plaatsvinden in de oorspronkelijke trouwzaal of in de voormalige raadzaal.

Huldiging gedecoreerden
Elk jaar op Koninginnedag wordt in het Raadhuis een bijeenkomst georganiseerd met alle gedecoreerden uit Udenhout en Biezenmortel om de nieuw-gedecoreerden te huldigen. Vaak wordt deze bijeenkomst opgeluisterd door gilden of met muziek.

Bedrijfspresentaties
Het Raadhuis is een unieke locatie voor bedrijven om hun relaties te ontvangen bij een bedrijfspresentatie

Verenigingspresentaties
Heemcentrum 't Schoor is trouwe gebruiker van de Raadzaal, soms op Open Monumentendag, vaker bij boekpresentaties en met name bij de jaarlijkse presentatie van hun boekje Unentse Sprokkels. 't Schoor heeft de mogelijkheid om gasten te ontvangen in de Raadzaal om van daaruit mensen uit te nodigen voor een bezoek aan het Heemcentrum aan de andere kant van de straat.

Voor de beide Udenhoutse gildes is het Raadhuis met de gildestandaard van het gilde St-Joris en de gildestandaard het gilde St.-Antonius-St.-Sebastiaan aan de wand natuurlijk de ideale plek om driejaarlijks de nieuwe koningen voor te stellen aan het wereldlijk gezag. In dit geval aan de burgemeester of wethouder van de gemeente Tilburg.

Lezingen
De Katholieke Bond van Ouderen organiseert 2 á 3 keer per jaar een themamiddag of –avond. Hierbij komen allerlei onderwerpen aan bod. Er kan bijvoorbeeld informatie worden gegeven over gezondheid, over ondersteunende organisaties of over maatschappij en geschiedenis. Sommige onderwerpen komen het best tot hun recht als ze worden gepresenteerd in een stijlvolle omgeving.

KBO maakt graag gebruik van het Raadhuis. Hier heeft Henk Peters een lezing over Oorlogsmonumenten verzorgd, André Witlox heeft er verteld over zijn reis naar Santiago de Compostella en trok de lezing “Een waardig levenseinde” veel belangstellenden.

Exposities
Voor beeldhouwers, schilders en fotografen leent het Raadhuis zich als expositieruimte en galerie. Zo waren er tentoonstellingen van onder andere beeldhouwer Mieke Beijer, schilder en fotograaf Annelies van Gurp en schilder Ger Stallenberg

Koffieconcerten
De Raadzaal is een unieke locatie voor koffie- of lunchconcerten.

Op 23 april 2006 gaf zanggroep Perpleks als eerste onder de vlag van Stichting de Peppel een koffieconcert. Perpleks is een meerstemmige zanggroep uit Udenhout met als repertoire popsongs en bekende musicals. Het optreden was een revival van de voormalige koffieconcerten van de Stichting PET.

Het Gemengd Koor Udenhout heeft diverse malen gebruik gemaakt van de Raadzaal. Vele betrokkenen zullen zich nog twee bijzondere bijeenkomsten herinneren. In 2007 de viering van het 35-jarig bestaan met een uitgebreide koffietafel voor 127 mensen. De Raadzaal was zeer sfeervol ingericht met lange tafels voor de koorleden, partners en kerkbestuur. Op 9 januari werd het jubileumjaar geopend bij gelegenheid van het 40-jarig bestaan van het koor. Een van de hoogtepunten die avond was de uitreiking door burgemeester Noordanus van een koninklijke onderscheiding aan mevrouw Toos Vervoord.

Velen herinneren zich ongetwijfeld de koffieconcerten van de harmonie in de Raadzaal. De donderende pauken en de bliksemende bekkens veroorzaakten er flink wat geluidsvolume. Jan Beerendonk zorgde voor de koffie. “Zonder drank geen klank”, was zijn motto.

Carnaval
Met Carnaval vindt de opening van het feest plaats nabij en in het Raadhuis. Als Prins Carnaval in aantocht is luidt Jan van Beerendonk het klokje van het Raadhuis. Prins Carnaval krijgt daarna de sleutel van het dorp, vroeger uit handen van de burgemeester, nu doorgaans uit handen van de voorzitter van de Dorpsraad. De SKU vlag wordt gehesen. Kupke de Stèèloor krijgt zijn troon vlak naast de raadzaal. Bij de opening is er altijd een activiteit voor de kinderen, waaraan ook prijzen zijn verbonden. Na de opening gaan de feestvierders de raadzaal in, waar een plechtigheid plaatsvindt waarbij alle hoge onderscheidingen worden uitgereikt. Vaak wordt er bij die gelegenheid schrobbelèr geschonken, vroeger beschikbaar gesteld door de gemeente, nu door Stichting de Peppel. En Jan van Beerendonk moet als eerste even proeven, waarbij zijn vaste reactie is: “op een been kunde nie staon”. Een keer hebben Kees van den Brand, Sjef Dankers en Bert Aarts als pastoor en misdienaars een act opgevoerd, die uit de hand liep, waarna SKU meer dan anders werk had om het Raadhuis weer schoon achter te laten.

Unentse Mert
Op de tweede zondag van september is het Unentse Mert, georganiseerd door de Stichting Karnaval Udenhout. Het dorp tooit zich in oud-Brabantse sferen met klederdracht, oude ambachten en oude gebruiken. De raadzaal staat open voor een ouderwetse inboedelveiling.

Vergader- en trainingsruimte
Woon- en Zorgstichting ’t Heem huurt de ruimte boven de trouwzaal, de voormalige wethouderskamer. Zo vinden in deze ruimte trainingen plaats voor zorgmedewerkers, die onder andere in zorgcentra de Eikelaar, Torentjeshoef, Haarensteyn en de Leyenhof werken.
De praktijkopleiders van ’t Heem verzorgen deze klinische les, waarin medewerkers allereerst een presentatie krijgen te zien over de inhoud van een handeling. Daarna volgt een theoretische toets. In de trainingsruimte staat een bed met daarin een oefenpop en alle benodigde materialen. Aan het eind van de les kunnen medewerkers daarop de handeling oefenen. Daarnaast is gestart met het trainen van medewerkers in reanimatie en AED.

2. De Peppel

Kinderopvang
Kinderdagverblijf Bonbini en Buitenschoolse Opvang Kicks zijn onderdeel van Kinderopvang Humanitas, de grootste landelijke kinderopvangorganisatie.

Op de babygroep van Kinderdagverblijf Bonbini wordt gewerkt conform de uitgangspunten van de Hongaarse pedagoge Emmi Pikler. Deze methode heet 'Ruim baan voor baby's'. De baby's krijgen de ruimte om hun eigen plek en hun eigen tempo te bepalen binnen de groep. Dat ziet men terug in de inrichting van de gehele babygroep. Bijvoorbeeld in de grondbox, die een groot deel van het vloeroppervlak bestrijkt. Daarin krijgen baby's letterlijk de ruimte. Bij de peutergroepen kunnen kinderen dagelijks kiezen uit tal van aangeboden activiteiten. Deze activiteiten bieden een grote variatie aan ontwikkelingsmogelijkheden.

Buitenschoolse Opvang Kicks organiseert voor kinderen van vier tot dertien jaar na school en in de vakanties talloze leuke activiteiten. Knutselen, muziek maken, voetballen, discofeestjes houden, hutten bouwen en uren spelen met K'nex: het behoort allemaal tot de mogelijkheden. Buitenschoolse opvang is tenslotte vrije tijd voor de kinderen. Dat wil zeggen dat er veel kan, maar niets moet. Kinderen worden gestimuleerd om nieuwe dingen te ontdekken, maar de keuze is vrij.

Jeugd en Jongerenwerk
De Stichting Jeugd en Jongerenwerk Udenhout, opgericht in november 1972, is begonnen in de oude landbouwschool, Zeshoevenstraat 54, als de Tref. In 1995 is de stichting verhuisd naar de Peppel en betrok daar een grote ruimte op de eerste verdieping. De Stichting Jeugd en Jongerenwerk Udenhout opereerde er eerst onder de naam 04241!, als protest tegen de gemeentelijke herindeling. In de volksmond heeft het nog lang de Tref geheten totdat in 2008 de naam Up Stairs geïntroduceerd werd. De ruimte was ingericht als jeugdhonk met een bar, disco, toneel, biljart en werd multifunctioneel gebruikt voor zowel basisschoolkinderen in knutsel-, schilder-, techniek- en toneelclubjes als voor een verzamelplek voor jeugd tussen 12 en 20 jaar. Diverse bandjes uit Udenhout en omgeving hebben er opgetreden. Helaas stopte de Stichting Jeugd en Jongerenwerk Udenhout per 1 januari 2012.

Katholieke Bond van Ouderen en Stichting Welzijn Ouderen
Loop in Tuinstraat 69 naar binnen en u bevindt zich in de ouderensociëteit de Peppel. Links hangt een activiteitenlijst van de KBO en SWO-Udenhout. U zult verbaasd staan over de vele mogelijkheden die er voor de 50 plusser zijn. De twee zalen worden gehuurd en beheerd door de SWO. De Stichting Welzijn Ouderen Udenhout (S.W.O-U) bevordert voorzieningen en stimuleert activiteiten zodat ouderen zolang mogelijk zelfstandig en volwaardig kunnen blijven functioneren binnen onze samenleving. Loop gerust eens binnen voor deelname aan een van de activiteiten of gewoon om de laatste nieuwtjes van het dorp te horen, een krantje te lezen of bekenden tegen te komen. Gastvrouwen van de stichting schenken graag een kopje koffie of thee voor u in. Een glas wijn, fris of een biertje behoort ook tot de mogelijkheden. U bent welkom iedere dag van negen tot vijf uur met uitzondering van de zaterdag en zondag. Verder is er de mogelijkheid om fit te blijven.

De ouderen weten de weg naar de Peppel te vinden voor ontspanning en het ontmoeten van elkaar. Zo is het elke vrijdagochtend bridgen, elke vrijdagmiddag rikken, elke donderdagmiddag lijndansen en ook sjoelen, en elke eerste maandag van de maand is er bingo!

Elke donderdagochtend organiseert KBO koersbal. Dat is een sport die binnen wordt gespeeld, want een vlakke ondervloer is noodzakelijk voor de groene vilten mat van 8 x 2 meter die door lijnen verdeeld is in vakken. Een klein balletje wordt op de mat geworpen. Daarna gooien de spelers ieder vier ballen. Het is de bedoeling dat de ballen zo dicht mogelijk in de buurt van dat kleine balletje komen te liggen. Het spel lijkt dus wat op jeu de boules, maar het zwaartepunt van de 4 zwarte en 4 bruine ballen ligt iets uit het midden, zodat de bal altijd een boogvormige lijn (koers) beschrijft als op de juiste manier wordt gespeeld.

De KBO regelt via de Peppel ook de uitleen van legpuzzels.

Op dinsdagmiddag van de even weken is het Welfare. Enkele dames komen bij elkaar om samen te handwerken. Zij hebben ook de mogelijkheid hun werk ten toon te stellen in de hal van de Peppel.

Op maandagavond en dinsdagavond organiseert KBO yoga voor ouderen.

Alle werkdagen van de week kunnen ouderen vanaf 55 jaar biljarten in de Peppel. Biljartvereniging KTK (Krijt Te Kort) organiseert de biljartwedstrijden zowel in recreatief verband als in competitieverband.

Cursussen

De voormalige organisatie voor volwassenenonderwijs in Udenhout, STUVO, was trouwe gebruiker van de leslokalen van de Peppel. In de glorietijd telde STUVO 600 cursisten per jaar. STUVO is niet meer, maar de cursuslokalen worden nog volop gebruikt voor opleidingen onder de paraplu van de Bond van Ouderen en voor particuliere initiatieven.
Eén zo'n particulier initiatief is de cursus Frans van Marjan Gianotten. Zij begon in oktober 2007 met de cursussen Frans voor beginners en gevorderden. Beide groepen krijgen 24 lessen per jaar in grammatica en spreekvaardigheid van de mooie Franse taal.

Typeopleiding Succes organiseert klassikale typeopleidingen in de Peppel. Ook Your-Skills, een organisatie voor huiswerkbegeleiding, gaat voor haar activiteiten naar de Peppel. EHBO vereniging Sint Bernardus houdt haar opleidingsactiviteiten in de Peppel. In 2010 organiseerde Veilig Verkeer Nederland een cursus over rijvaardigheid voor ouderen, onder de naam Broem!

Muziek en dans

De Peppel is ook de thuishaven voor enkele organisaties op het terrein van de muziek.
Elke maandagmiddag oefent het koor van ouderen Zangvreugd in de ouderensociëteit van de Peppel. Elke woensdagavond is het koor Cantique er te vinden. Cantique heeft al diverse keren deelgenomen aan een korenfestival. Soms heeft Cantique verrassende muzikale ontmoetingen en treedt het op, begeleid door individuele muzikanten of een hele jazzband. Ook de Tilburgse muziekschool Factorium maakt gebruik van de locaties van de Peppel. En voor de harmonie is de Peppel de repetitieruimte voor het opstaporkest.

De dansmariekes van de Stichting Karnaval Udenhout houden hun repetities in de Peppel.

Tekenen en schilderen

De teken- en schildergroep was een onderdeel van de Hobby Contact Club. Deze club bood oorspronkelijk in de oude landbouwschool aan de Zeshoevenstraat diverse activiteiten aan zoals houtbewerken, siermanden vlechten, naaldvakken, kaarten maken, e.d. Bij de verhuizing naar de Peppel was het even wennen om een ruimte te delen met andere verenigingen en daarom steeds alles te moeten opruimen. De schildergroep had 12 leden. De groep kreeg lange tijd les van Arthur Le Mire die door zijn vrouw Danny vanuit Breda werd gebracht en gehaald. Udenhout kent vele amateurschilders die les hebben gehad van Arthur Le Mire. De schildergroep komt nog altijd op maandagavond bijeen in de Peppel.

Logopediepraktijk

De logopediepraktijk van M.C. Heidema en H.L. Janssen bestaat 26 jaar en is sinds september 2007 gevestigd in de Peppel. Logopedisten behandelen problemen als niet goed kunnen spreken, een kleine woordenschat, moeite hebben met het vormen van zinnen of het vertellen van een logisch verhaal, heesheid, eet- en drinkproblemen bij jonge kinderen of ouderen, slissen, stotteren etc. En werken samen met leerkrachten, peuterspeelzaalbegeleiders, consultatiebureauartsen, huisartsen en specialisten.

3. Kruisgebouw

Afscheidsruimte
Begrafenisonderneming Bijnen beheert in het Kruisgebouw een afscheidsruimte. De warme ambiance van de afscheidsruimte is uitermate geschikt om er als familie samen te zijn. Met het sleutelsysteem is de afscheidsruimte voor de nabestaanden van de overledene 24 uur per dag toegankelijk.

Keuken
De Peppel heeft een professionele keukenstudio in het Kruisgebouw. Daar is gelegenheid voor kookworkshops voor beginners, voor gevorderden, voor een gezellige familiebijeenkomst, een high tea of een kinderfeestje.

“Koken zonder sterren” is een kookclub opgericht in 1999. Deze bestaat uit 9 mannen en een vrouw. Eenmaal per maand komt dit illustere gezelschap bij elkaar in de voortreffelijk geoutilleerde keuken van het Kruisgebouw om onder leiding van een professionele kok een maaltijd te bereiden. Bij de oprichting had het clubje drie doelstellingen. De eerste was dat men in staat moest zijn thuis een goede maaltijd te kunnen bereiden. De tweede doelstelling was het eenmaal per maand bijeenkomen om gezellig te koken, te eten, tot een goed gesprek te komen. De derde doelstelling was een gezellige avond te hebben. Door intensieve trainingen en begeleiding door diverse koks, de laatste jaren door Marc Boogert, is de groep het niveau van de bloemkool, aardappelen en een bal gehakt met een sausje reeds ver ontstegen.

Vergaderruimten
Het Gilde Sint Antonius-Sint Sebastiaan heeft de afgelopen jaren diverse malen gebruik gemaakt van een accommodatie van Stichting de Peppel. Het Kruisgebouw is een mooie ruimte voor een bijeenkomst waar je zelf je indeling kunt maken en de koffie binnen handbereik is. Voor het gilde is het een ideale locatie om hun jaarvergadering te houden.

Het bestuur van de Stichting Vitaal UBÉ vergadert 6 keer per jaar in een vergaderzaal van het Kruisgebouw. Bovendien wordt er tweemaal per jaar een bijeenkomst belegd waartoe vertegenwoordigers van de organisaties worden uitgenodigd die werken op basis van de inzet door vrijwilligers. Hieraan wordt door 30 à 40 personen deelgenomen. De Stichting Vitaal UBÉ heeft ten doel het bevorderen van een geïntegreerd ouderenbeleid in de voormalige gemeenten Berkel-Enschot en Udenhout op de gebieden wonen, zorg, welzijn en dienstverlening.

Twern
Twern, de organisatie voor wijkzorg en maatschappelijke dienstverlening, heeft een kantoortje in het Kruisgebouw.

Prins Carnaval
De Stichting Karnaval Udenhout maakt gebruik van het Kruisgebouw op de zaterdag van Carnaval om daar de prins af te halen en in optocht naar het Raadhuis te gaan, waar de opening van het carnavalsfeest plaatsvindt.

4. Toneeltoren aan het Theaterplein

Sinterklaasintocht
De derde of vierde zondag van november is het tijd dat Sinterklaas aankomt in Udenhout. Vaak eindigt de optocht met de Sint op de Theaterplaats

Unentse Mert
Op Unentse Mert wordt de Toneeltoren gebruikt voor optredens van bands van uiteenlopende muziekgenres. De Stichting Old Dutch Blues Revue verzorgde in 2011 op het podium op de Theaterplaats optredens van Uniques, The Robert Smith Blues Band en Lakotamoon.

Survival run

Op de derde zondag van september organiseert Stichting SAF (Survive and Feelgood) sinds 18 jaar de Survivalrun Udenhout. Het evenement trekt 800 deelnemers, waaronder de top uit Nederland en België, en een veelvoud aan toeschouwers. Het sportieve spektakel voor jong en oud vindt voor een groot gedeelte plaats in het buitengebied van Udenhout, met name in den Brand. Maar als organisatie wil je de start en finish op een uitgekiende locatie hebben, het liefst in het dorpshart. En wat kun je dan nog beter wensen dan de Toneeltoren en het daarbij behorende terrein aan het Tongerloplein. Daarom maakt de organisatie al vele jaren dankbaar gebruik van dit gebouw van Stichting de Peppel.

De grote publiekstrekker is natuurlijk de eindhindernis, die in de week voorafgaande aan de run wordt opgebouwd op het terrein voor de Toneeltoren. Het gebouw zelf vormt het kloppend hart van de wedstrijdorganisatie. Van daaruit wordt tijdens de run alles gecoördineerd, de wedstrijdklok staat er opgesteld en tevens is er de tijdregistratie van de deelnemers gevestigd. Ook worden op het bordes, na afloop van de wedstrijd, de prijswinnaars gehuldigd door de voorzitter van de organisatie, Jos Kuiper. Mede door de ligging tussen horecagelegenheid 't Plein en de gemeentelijke sporthal, is het de meest uitgelezen plek voor een mooi evenement.

Plein Open Air

Het Plein Open Air festival heeft in totaal zes maal plaatsgevonden, van 2005 tot en met 2010. Het festival werd altijd in het weekend gehouden. Op zaterdagmiddag was er een programma voor mensen met een beperking, waar artiesten optraden tegen gereduceerd tarief. Op zaterdagavond was er een zogenoemde *oldiesparty*. Zondagmiddag was altijd een groot feest met Nederlandstalige zangers en zangeressen. Het hoogste aantal bezoekers was 2100. Jan Smit heeft tweemaal bij een Plein Open Air opgetreden. In 2007 maakte SBS6 daarvan opnames.

Slotconcert

De Udenhoutse harmonie repeteert tegenwoordig in ’t Plein. Voor het opbergen van spullen wordt gebruik gemaakt van de opslagruimte naast het podium van de naastgelegen Toneeltoren. De harmonie sluit er jaarlijks in juli het seizoen af met een concert.
Diverse keren heeft ook het Tilburgse mannenkoor La Renaissance in de maand juli het slotconcert van het zangseizoen verzorgd in de Toneeltoren.

Bronnen

Archieven
Stichting de Peppel
Joost van Dongen
Henk Kuijpers

Krantenknipsels
Brabants Dagblad 23-11-1994, 08-12-1994, 05-04-1995, 17-12-1999, 03-10-2002, 23-05-2003, 03-02-2004, 03-09-2005, 09-01-2006, 22-04-2006,13-01-2009
De Leije 24-05-2006
Wegwijzer 04-11-2004, 20-01-2005, 20-04-2006, 28-10-2009,13-01-2010

Interviews
Joost van Dongen
Annie van den Hoof – De Groot
Henk Kuijpers
Dré van Liempd
Toos van Opheusden

Tekst- en fotobijdragen
André van der Lee, oud-wethouder
Bestuursleden Stichting de Peppel
Elly van Esch, bestuurslid
Gemengd Koor Udenhout
Gerard van Alem, schildergroep
Gerard Hebben, Jeugd- en Jongerenwerk
Gilde Sint Antonius Sint Sebastiaan
Harmonie MVC
Harrie van den Bersselaar, oud-voorzitter Wit-Gele Kruisvereniging
Henk Kuijpers, voorzitter Stichting de Peppel
Henk Peters, oud-leraar Huishoudschool
John Otten, Plein Open Air
Joost van Dongen, bestuurslid Bouw- en Beheerzaken Stichting de Peppel
Katholieke Bond van Ouderen
Kinderopvang Humanitas
Koken zonder sterren
Logopediepraktijk M.C. Heidema en H.L. Janssen
Marjan Gianotten – Segers
Simone van de Wiel-Vorstenbosch SKU
Stef Aldenhuijsen, penningmeester
Stichting Karnaval Udenhout
Stichting Vitaal UBÉ
Stichting Welzijn Ouderen
Survive and Feelgood
Van Eekelen Creatief, Suzanne Gijselbert – Van Eeekelen
Wim Dijkstra, oud-burgemeester
Woon- en zorgcentrum ‘t Heem

Boeken van Heemcentrum ’t Schoor
“Over d’n Unent”, 1996
“Over de School”, 2001

Colofon

Samenstelling
Dit boek is gerealiseerd in opdracht van het bestuur van Stichting de Peppel door het Schrijversteam van Heemcentrum ’t Schoor. De eindredactie was in handen van Kees van Kempen en Lia Clement – Verhoeven (Schrijversteam) en Henk Kuijpers en Joost van Dongen (Stichting de Peppel). Dank aan iedereen waarmee we interviews mochten houden, die ons spontaan en op verzoek informatie hebben toegestuurd en in het bijzonder aan Kees van den Bersselaar voor de informatie uit zijn dossiers over het Wit-Gele Kruisgebouw en de voormalige huishoudschool.

Afbeeldingen
Afbeeldingen zijn hoofdzakelijk afkomstig van het archief van Stichting de Peppel, van Udenhout Centraal, van Kees van den Bersselaar, Jan Denissen en Hans Pickhard, van mensen die ons spontaan en op verzoek foto’s hebben toegezonden en van Heemcentrum ’t schoor.
Mochten onbedoeld foto’s zijn opgenomen waaraan ons onbekende rechten zijn verbonden, dan kan contact worden opgenomen met de uitgever.

Lay out
De opmaak en vormgeving van dit boek was in handen van Hans Pickhard.

Drukkerij
Het boek is door drukkerij ELKA BV Tilburg gezet in het lettertype Helvetica en gedrukt op 115 grams houtvrij halfmat mc papier. De omslag is gedrukt op 200 grams halfmat mc papier.

Oplage
De oplage van deze publicatie is 200.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Stichting de Peppel	4
2. Raadhuis	8
3. Toneeltoren	16
4. Peppel	21
5. Kruisgebouw	27
6. Activiteiten	33
Bronnen	44
Colofon	46